

KIERKEGAARD

SØREN KIERKEGAARDS VÆRKER, UDGIVET AF NIELS JØRGEN CAPPELØRN
KJERLIGHEDENS GJERNINGER

9

Side 278.

Kjerlighed skjuler Syndernes Mangfoldighed

Det Timelige har tre Tider, og er derfor egentligen aldrig ganske til, eller ganske i nogen af dem; det Evige *er*. En timelig Gjenstand kan have mange forskellige Egenskaber, kan i en vis Forstand siges at have dem paa eengang, forsaavidt den i disse bestemte Egenskaber er hvad den er. Men Fordoblelse i sig selv har en timelig Gjenstand aldrig; som det Timelige forsvinder i Tiden, saa er det ogsaa blot i Egenskaberne. Naar derimod det Evige er i et Menneske, saa fordobler dette Evige sig saaledes i ham, at det, hvert Øieblik det er i ham, er paa en dobbelt Maade i ham: i Retningen ud efter, og i Retningen ind efter tilbage i sig selv, men saaledes, at dette er Eet og det Samme; thi ellers er det ikke Fordoblelse. Det Evige er ikke blot i sine Egenskaber, men er i sig selv i sine Egenskaber, det har ikke blot Egenskaberne, men er i sig selv, idet det har Egenskaberne.

Saaledes nu med Kjerlighed. Hvad Kjerlighed gjør, det er den, hvad den er, det gjør den – og i eet og samme Øieblik; i samme Øieblik den gaaer ud af sig selv (Retningen ud efter) er den i sig selv (Retningen ind efter), og i samme Øieblik den er i sig selv, gaaer den dermed udaf sig selv, saaledes, at denne Udadgaaen og denne Tilbagevenden, denne Tilbagevenden og denne Udadgaaen er det samtidige Eet og det Samme. – Naar vi sige »Kjerlighed giver Frimodighed«, da sige vi dermed, den Kjerlige gjør ved sit Væsen Andre frimodige; overalt, hvor Kjerlighed er tilstede, udbreder den Frimodighed; man nærmer sig gjerne den Kjerlige, thi han udjager Frygt; medens den Mistroiske skrækker Alle fra sig, medens den Listige og Underfundige udbreder Angest og piinlig Uro omkring sig, medens den Herskesyges Nærværelse tynger som Tordenluftens dumpe Tryk: saa giver Kjerlighed Frimodighed. Men naar vi sige »Kjerlighed giver Frimodighed«, sige vi med det Samme tillige noget Andet, at den Kjerlige har Frimodighed, som naar det hedder »Kjerlighed giver Frimodighed paa Dommens Dag«, det er, gjør den Kjerlige frimodig i Dommen. – Naar vi sige »Kjerlighed frelser fra Døden«, da er strax Fordoblelsen i Tanken: den Kjerlige frelser et andet Menneske fra Døden, og han frelser, enten ganske i samme eller dog i en anden Forstand, sig selv fra Døden; men han gjør det paa eengang, det er Eet og det Samme; det er ikke i eet Øieblik, at han frelser en Anden, og i et andet Øieblik han frelser sig selv, men i det Øieblik han frelser den Anden frelser han sig selv

fra Døden. Kun tænker Kjerlighed aldrig paa det Sidste, paa det at frelse sig selv, paa selv at faae Frimodighed; den Kjerlige tænker blot kjerligt paa at give Frimodighed og at frelse en Anden fra Døden. Dog er derfor den Kjerlige ikke glemmt. Nei, Den, der kjerligt glemmer sig selv, glemmer sin Lidelse for at tænke paa en Andens, al sin Elendighed for at tænke paa en Andens, hvad han selv taber for kjerligt at betænke en Andens Tab, glemmer sin Fordeel for kjerligt at see paa den Andens: sandeligen, en Saadan er ikke glemmt. Der er Den, som tænker paa ham: Gud i Himlene; eller Kjerligheden tænker paa ham. Gud er Kjerlighed, og naar et Menneske af Kjerlighed glemmer sig selv, hvor skulde Gud da glemme ham! Nei, medens den Kjerlige glemmer sig selv og tænker paa det andet Menneske, saa tænker Gud paa den Kjerlige. Den Selvkjerlige, han har travlt, han skriger og larmer og staaer paa sin Ret for at sikkre sig ikke at blive glemmt – og han er dog glemmt; men den Kjerlige, som glemmer sig selv, han er erindret af Kjerligheden. Der er Den, som tænker paa ham, og deraf kommer det, at den Kjerlige faaer hvad han giver.

See her Fordoblelsen: hvad den Kjerlige gjør, det er han, eller det vorder han, hvad han giver, det har han, eller rettere det faaer han – forunderligt som »at Spise kom fra den Spisende«. Dog siger maaskee En »det er da ikke saa underligt, at den Kjerlige har, hvad han giver, det er jo altid Tilfældet; hvad man ikke har, det lader man nok være at give.« Nu, ja, men er det da ogsaa altid Tilfældet, at man beholder hvad man giver, eller at man selv faaer Det man giver en Anden, at man just ved at give faaer, og faaer netop det Samme, man giver, saa denne Given og denne Modtagen er Eet og det Samme? Ellers er dette dog nok ikke Tilfældet, men derimod, at hvad jeg giver, det faaer den Anden, ikke at jeg selv faaer Det jeg giver en Anden.

Saaledes er Kjerlighed altid fordoblet i sig selv. Dette gjælder da ogsaa naar der siges om den, at Kjerlighed skjuler Syndernes Mangfoldighed. I Skriften læse vi jo, hvad der er »Kjerlighedens« egne Ord, at de mange Synder tilgives Den, der elskede meget – fordi Kjerligheden i ham skjuler over Syndernes Mangfoldighed.

Dog derom ville vi denne Gang ikke tale. I dette lille Skrift handle vi bestandigt om Kjerlighedens Gjerninger, vi betragte altsaa Kjerligheden i Retningen ud efter. I denne Forstand ville vi nu tale om,

at Kjerlighed skjuler Syndernes Mangfoldighed.

Kjerlighed skjuler Syndernes Mangfoldighed, thi den opdager ikke Synder; men det ikke at opdage hvad der dog maa være til, forsaavidt det lader sig opdage, det er at skjule.

Begrebet »Mangfoldighed« er i sig selv et Ubestemt. Vi tale saaledes alle om Skabningens Mangfoldighed, og dog | betyder dette Samme noget meget Forskjelligt, i Forhold til hvo den Talende er. Et Menneske, der har tilbragt hele sit Liv paa et afsides Sted, og som derhos kun har haft liden Sands for at lære Naturen at kjende: hvor lidet er ikke Det, han veed, han, som dog ogsaa taler om Skabningens Mangfoldighed! Naturforskeren derimod, som har reist Verden rundt, været alle vegne omkring, baade over og under Jordens Overflade, seet alt det Meget han har seet, derhos med bevæbnet Øie snart fjernsynet opdaget ellers usynlige Stjerner snart overordentligt nærsynet opdaget det ellers usynlige Kryb: hvor forbausende Meget kjender han ikke, og dog bruger han det samme Ord »Skabningens Mangfoldighed«. Og videre; medens Naturforskeren er glad ved hvad der er lykkedes ham at faae seet, indrømmer han dog villigt, at der ingen Grændse er for Opdagelserne, da der jo ikke engang er nogen Grændse for Opdagelserne i Henseende til de Redskaber, som bruges til Opdagelse, saa altsaa Mangfoldigheden bestandigt, eftersom den opdages eller eftersom der opdages nye Redskaber til Opdagelse, bliver større og større, og dog bestandigt kan blive endnu større, det er, vise sig at være endnu større – medens det dog Alt i Alt indbefattes i det Ord »Skabningens Mangfoldighed«. – Dette Samme gjælder om Syndernes Mangfoldighed, at Ordet betyder noget meget forskjelligt i Forhold til hvo den Talende er.

Altsaa man *opdager* Syndernes Mangfoldighed bestandigt større og større, det er, ved Opdagelsen viser den sig bestandigt at være større og større, naturligviis ogsaa ved Hjælp af de Opdagelser man gjør betræffende, hvor listigt, hvor mistroisk man skal bære sig ad for at opdage. Den, der *ikke opdager*, han skjuler altsaa Mangfoldigheden, thi for ham er Mangfoldigheden mindre.

Men at opdage, det er jo noget Priseligt, noget Beundret, om end denne Beundring stundom paa en besynderlig Maade nødsages til at bringe det noget Ueensartede i Selskab med hverandre; thi man beundrer Naturforskeren, som opdager en Fugl, saa beundrer man vel ogsaa den Hund, som opdagede | Purpuret. Dog Dette ville vi nu lade staae ved sit Værd, men vist er det, at det at opdage prises og beundres i Verden. Og derimod Den, som ikke opdager Noget, eller som Intet opdager, han anslaaes meget lavt. Man siger gjerne om En for at betegne ham som en Særling, der saadan gaaer i sine egne Tanker »han opdager saamænd ikke

Noget«. Og vil man udpege En, som særdeles indskrænket og dum, saa siger man »han har saa vist ikke opfundet Krudtet« – hvad da jo heller ikke i vor Tid gjøres fornødent, siden det nu engang er opfundet, saa det dog vel vilde være endnu misligere, om En i vor Tid vilde mene, at han var Den, som havde opfundet Krudtet. O, men det at opdage Noget er saa beundret i Verden, at man ikke kan glemme det misundelsesværdige Lod: at have opfundet Krudtet!

Forsaavidt er det da let at see, at den Kjerlige, der Intet opdager, i Verdens Øine tager sig meget maadeligt ud. Thi selv i Forhold til det Onde, i Forhold til Synden og Syndens Mangfoldighed er det at opdage, det at være den snilde, listige, gjennemdrevene, maaskee saadan lidt halvfordærvede Iagttager, der rigtigt kan opdage: det er høit anseet i Verden. Endog Ynglingen i det første Øieblik han træder ud i Livet, han vil saa gjerne (thi han vilde saa nødig, at Verden skulde kalde ham en Tosse) forraade, hvordan han kjender og har opdaget det Onde. Endog Qvinden i hendes tidligste Ungdom, hun vil saa gjerne (thi hun vilde saa nødigt, at Verden skulde kalde hende en lille Gaas eller en Landsbyskjønhed) forraade, hun er forfængelig af at være Menneskekjender, naturligviis i Retning af det Onde. Ja, det er utroligt, saa Verden har forandret sig i Sammenligning med Oldtiden: da var der nogle Faa, der kjendte dem selv, nu er alle Mennesker Menneskekjendere. Og dette er det Besynderlige; hvis En har opdaget, hvor godmodigt dog i Grunden vel næsten ethvert Menneske er: ja, da turde han neppe være sin Opdagelse bekjendt, han vilde frygte for at blive latterlig, maaskee endog frygte for, at Menneskeheden skulde føle sig fornærmet derved. Og derimod, naar En lader, som havde han opdaget, hvor lumpent ethvert Menneske i Grunden er, hvor misundeligt, hvor selvkjerligt, hvor troløst, hvilken Afskyelighed der kan boe skjult i den Reneste, det er i Den, som ansees af Tosser og Gæs og Landsbyskjønheder for den Reneste: ja da veed han forfængeligt, at han er velkommen, at det er Udbyttet af hans Iagttagen, hans Kundskab, hans Fortælling Verden længes efter at høre. Saaledes har Synden og det Onde een Magt mere over Menneskene, end man almindeligt tænker paa: at det er saa flaut at være god, saa indskrænket at troe det Gode, saa kjøbstadagtigt at forraade Uvidenhed, eller, at man er en Uindviet – en Uindviet i Syndens inderste Hemmeligheder. Man seer ret her tydeligt, hvorledes det Onde og Synden for saa stor en Deel ligger i et forfængeligt Sammenlignings-Forhold til Verden, til andre Mennesker. Thi man kan være ganske forvissat om, at de samme Mennesker, der, just fordi de forfængeligt frygte Verdens Dom, i

Omgang med Andre søge at være behagelige og underholdende ved at forraade særdeles Kjendskab til det Onde, man kan være ganske forvisset om, at de samme Mennesker, naar de ere ene, i deres stille Sind, hvor de da ikke behøve at skamme sig ved det Gode, have en ganske anden Betragtning. Men i Omgang, i Selskab, naar man er Mange eller dog Flere sammen, og altsaa Sammenligningen, Sammenlignings-Forholdet er med i Selskabet, hvad Forfængeligheden umuligt kan blive uvidende om: saa frister den Ene den Anden til at forraade hvad han har opdaget.

Dog selv aldeles verdslig-sindede Mennesker gjøre stundom en Undtagelse, dømme lidt mildere om det, Intet at opdage. Sæt tvende listige Mennesker havde Noget at afgjøre med hinanden, hvortil de just ikke ønskede Vidner, men det kunde nu engang ikke skee anderledes, de maatte afgjøre det i et Værelse, hvor en Tredie var tilstede, – og denne Tredie var, det vidste de, i høi Grad forelsket, lykkelig i Forelskelsens første Dage: ikke sandt, saa vilde den ene Listige sige til den anden »ja, han kan saamænd gjerne være tilstede, han opdager Intet«. De vilde sige det med et Smil, og med dette Smil ære deres egen Kløgt; men dog vilde de have en Slags Ærbødighed for den Forelskede, som Intet opdager. – Og nu den Kjerlige! Om man leer af ham, om man spotter ham, om man ynker ham, og hvad saa end Verden siger om ham, vist er det, betræffende Syndernes Mangfoldighed *opdager* han Intet, end ikke denne Latter, denne Spot, denne Ynken, han *opdager* Intet, og han seer kun meget lidet. Han opdager Intet; vi gjøre jo nemlig Forskjel mellem det at opdage, som er den bevidste, den forsætlige Stræben for at finde, og det at see eller høre, hvad jo kan skee mod Ens Villie. Han opdager Intet. Og dog, hvad enten man leer af ham eller man ikke leer af ham, hvad enten man spotter ham eller ikke spotter ham: man har dog i Grunden inderst inde en Ærbødighed for ham, at han, hvilende i, fordybet i sin Kjerlighed Intet opdager.

Den Kjerlige opdager Intet, altsaa skjuler han den Syndernes Mangfoldighed, der var at finde ved Opdagelse. Den Kjerliges Liv udtrykker den apostoliske Forskrift, at være Barn i Ondskab. Det Verden egentlig beundrer som Kløgt er Forstand paa det Onde – Viisdom er nemlig Forstand paa det Gode. Forstand paa det Onde har den Kjerlige ikke og vil ikke have, han er og bliver, han vil være og vil blive i denne Henseende et Barn. Sæt et Barn hen i en Røverhule (men Barnet maa ikke blive der saa længe at det selv fordærves), lad det altsaa kun være der en ganske kort Tid, lad det saa komme hjem og fortælle Alt, hvad det har oplevet: og Du skal see, Barnet, der dog (thi det er ethvert Barn) er en god Iagttaget og har en ypperlig Hukommelse, vil fortælle Alt paa det

Omstændeligste, men dog saaledes, at i en vis Forstand det Vigtigste er udeladt, saaledes, at Den, som ikke veed, at Barnet har været blandt Røvere, mindst vil falde paa det i Anledning af Barnets Fortælling. Hvad er det da Barnet udelader, hvad er det Barnet ikke har opdaget? Det er det Onde. Dog er Barnets Fortælling, om hvad det har seet og hørt, aldeles nøiagtig. Hvad er det da Barnet mangler, hvad er det, som saa ofte gjør et Barns Fortælling til den dybsindigste Spot over de Ældre? Det er Forstand paa det Onde, og at Barnet mangler Forstand paa det Onde, at det end ikke lyster Barnet at ville forstaae sig paa det Onde. | Heri ligner den Kjerlige Barnet. Men til Grund for al *Forstaaen* ligger der først og fremmest en *Forstaaelse* mellem Den, der skal forstaae, og Det, som skal forstaaes. Derfor er ogsaa Forstand paa det Onde (hvor meget den end vil bilde sig selv og Andre ind, at den kan bevare sig ganske reen, at den er reen Forstand paa det Onde) dog i *Forstaaelse* med det Onde; dersom denne Forstaaelse ikke var, vilde den Forstandige ikke lystes ved at forstaae det, han vilde afskye at forstaae det, og saa vilde han heller ikke forstaae det. Om denne Forstaaelse ikke betyder Andet, saa er det dog en ondartet Nysgjerrighed efter det Onde; eller den er en Underfundighedens Speiden efter Undskyldning for egne Feil ved Hjælp af Kjendskabet til det Ondes Udbredthed; eller en Falskneriets Regnen paa at opskrue eget Værd ved Hjælp af Kjendskabet til Andres Fordærvethed. Men man vogte sig vel; thi giver man det Onde nysgjerrigt den lille Finger tager det snart hele Haanden; og Undskyldning er det Farligste af Alt at have Oplag af; og det at blive bedre eller synes bedre ved Hjælp af Sammenligningen med Andres Slethed, er jo paa en slet Maade at blive bedre. Og naar allerede denne Forstaaelse opdager Syndernes Mangfoldighed, hvilke Opdagelser maa da ikke en endnu fortroligere Forstaaelse, der ret egentligen er i Pagt med det Onde, kunne gjøre! Som den Gulsottige seer alt gult, saaledes opdager da et saadant Menneske, eftersom han selv synker dybere og dybere, Sydens Mangfoldighed større og større omkring sig. Hans Øie skærpes og bevæbnes, ak ikke i Sandhedens Forstand, altsaa i Usandhedens, altsaa hans Syn hildes mere og mere, saa han besmittende seer det Onde i Alt, det Urene selv i det Reneste – ak, og dette Syn (o, forfærdelige Tanke) er ham dog en Slags Trøst, thi det er ham magtpaaliggende at opdage Mangfoldigheden saa grændseløs som mulig. Tilsidst er der ingen Grændse for hans Opdagelse; thi nu opdager han Synden endog der, hvor han dog selv veed den ikke er, han opdager den ved Hjælp af Bagvaskelsens, Bagtalelsens, Løgnens Digten, som han saa

længe øver sig i, at han tilsidst | selv troer det. Ja, en Saadan han har opdaget Syndernes Mangfoldighed.

Men den Kjerlige opdager Intet. Der er noget saa uendeligt Høitideligt, og dog tillige noget saa Barnligt, Noget, som erindrer om Barnets Leeg, naar saaledes den Kjerlige ved slet Intet at opdage skjuler Syndernes Mangfoldighed – Noget, der erindrer om Barnets Leeg; thi paa den Maade lege vi jo med et Barn, vi lege, at vi ikke kan see Barnet, som dog staaer for os, eller Barnet leger, at det ikke kan see os, hvad der morer Barnet saa ubeskriveligt. Det Barnlige er da her, at den Kjerlige, som i en Leeg, med aabne Øine ikke kan see, hvad der foregaaer lige for ham, det Høitidelige er, at det er det Onde, han ikke kan see. Det er bekjendt nok, at Østerlænderne ære en Sindssvag, men denne Kjerlige, der er Ære værd, han er jo ligesom en Sindssvag. Det er bekjendt nok, at Oldtiden gjorde, og vel med Rette, en meget stor Forskiel mellem tvende Arter Afsindighed, den ene var en sørgelig Sygdom, og man beklagede en saadan Ulykkelig, den anden kaldte man den guddommelige Afsindighed. Hvis vi da for en Gangs Skyld vilde bruge det hedenske Ord »guddommeligt«: det er en guddommelig Art Afsindighed, kjerligt ikke at kunne see det Onde, som foregaaer lige for En. Sandeligen, det gjordes vel fornødent i disse kløgtige Tider, som have saa megen Forstand paa det Onde, at man gjorde Noget for at lære at ære denne Afsindighed; thi destoværre, det gjøres der da nok for i disse Tider, at en saadan Kjerlig, der har megen Forstand paa det Gode, og ingen vil have paa det Onde, tager sig ud som en Sindssvag.

Tænk Dig, for at nævne det Høieste, tænk Dig Christus i det Øieblik, da han var stillet for Raadet, tænk Dig den rasende Mængde, tænk Dig de Fornemmes Kreds – og tænk Dig da, hvor mangt et Blik, der var rettet mod ham, med Sigtet paa ham, blot ventende, at han skulde see derhen, for at da ogsaa dette Blik kunde bringe sin Spot, sin Foragt, sin Ynken, sin Haanen over den Anklagede! Men Han opdagede Intet, kjerligt skjulte han Syndernes Mangfoldighed. Tænk Dig, | hvor mangt et Skjeldsord, hvor mangan Forhaanelse, hvor mangan Spotte-Glose der blev udraabt – og det var den Skrigende saa magtpaaliggende, at hans Stemme maatte blive hørt, at det for Alt ikke skulde synes, hvad da vilde være saa ubeskriveligt flaut, som havde han forsømt sig, som havde han ikke virksomt deeltagende været med her, hvor det gjaldt om i Forening med Alle, altsaa som den sande, den offentlige Menings Redskab, at forhaane, krænke, mishandle en Uskyldig! Men Han opdagede Intet, kjerligt skjulte han Syndernes Mangfoldighed – ved Intet at opdage.

Og Han er Forbilledet, af Ham har den Kjerlige lært, naar han Intet opdager og dermed skjuler Syndernes Mangfoldighed, naar han, som en værdig Discipel, »forladt, forhadet, med Korset paa« gaaer mellem Spotten og Ynken, mellem Forhaanen og Veeraaben og dog kjerligt Intet opdager – i Sandhed mere vidunderligt end da de tre Mænd gik uskadte i den gloende Ovn. Og dog, Spotten og Forhaanelsen gjør egentligen ingen Skade, naar ikke den Forhaanede tager Skade ved at *opdage*, det er, ved at blive forbittret; thi bliver han forbittret, saa opdager han Syndernes Mangfoldighed. Vil Du ret tydeliggjøre Dig, hvorledes den Kjerlige ved Intet at opdage skjuler Syndernes Mangfoldighed, saa sæt endnu engang Kjerlighed til. Tænk Dig, at denne Kjerlige havde en Hustrue, der elskede ham. See, just fordi hun elskede ham, saa vilde hun opdage, hvor mangfoldigt der syndedes mod ham, hun vilde, krænket, med Bitterhed i Sjelen opdage hvert et spottende Blik, hun vilde med knuset Hjerte høre Forhaanelsen – medens han, den Kjerlige, Intet opdagede. Og naar da den Kjerlige, forsaavidt han ikke kunde undgaae at see eller høre Noget, dog havde den Undskyldning i Beredskab for de Angribende, at han vel selv havde Feil: saa vilde Hustruen hos ham slet ingen Feil kunne opdage, men kun desto mere, hvor mangfoldigt der syndedes mod ham. Seer Du nu, idet Du betænker, hvad Hustruen, og dog med Sandhed, opdagede, seer Du, hvor sandt det er, at den Kjerlige, som Intet opdager, skjuler Syndernes Mangfoldighed! Tænk Dig saa det anvendt i alle Livets Forhold, og Du vil tilstaae, at den Kjerlige virkelig skjuler Mangfoldigheden.

Kjerlighed skjuler Syndernes Mangfoldighed; thi hvad den ikke kan undgaae at see eller høre, det skjuler den ved Fortielse, ved formildende Forklaring, ved Tilgivelse.

Ved *Fortielse* skjuler den Mangfoldigheden.

Det er jo stundom Tilfældet, at et Par Elskende ønske at holde deres Forhold skjult. Antag nu, at der i det Øieblik, da de tilstode hinanden Kjerlighed og lovede hinanden Taushed, ganske tilfældigt var en Tredie tilstede, men denne Uvedkommende var et redeligt og kjerligt Menneske, til at stole paa, og han lovede dem Taushed: var og blev saa dog ikke de Tvendes Elskov skjult! Men saaledes bærer den Kjerlige sig ad, naar han uforvarende, ganske tilfældigt, aldrig fordi han selv har søgt Leiligheden dertil, bliver vidende om et Menneskes Synd, hans Feil, om hvad han forbrød, eller hvorledes han overiledes af en Skrøbelighed: den Kjerlige fortier det, og skjuler Syndernes Mangfoldighed.

Siig ikke, »at Syndernes Mangfoldighed dog bliver lige stor enten den forties eller den fortælles, da Taushed dog vel ikke tager noget bort, fordi

man kun kan fortie hvad der er til«, svar hellere paa det Spørgsmaal: om ikke Den, der fortæller Næstens Feil og Synder, forøger Syndernes Mangfoldighed. Selv om det er saa, at Mangfoldigheden bliver lige stor, enten jeg fortier Noget deraf eller ikke: naar jeg fortier det, gjør jeg dog Mit for at skjule. Og dernæst, sige vi ikke, at Rygtet gjerne forøger? Vi mene dermed, at Rygtet gjerne gjør Skylden større end den virkelig er. Dog dette tænker jeg nu ikke paa. Det er i en ganske anden Forstand, at man maa sige, at Rygtet, som fortæller Næstens Feil, forøger Syndernes Mangfoldighed. Man tage det dog ikke for letsindigt med denne Viden om Næstens Feil, som var Alt i sin Orden, naar det blot var afgjort, at det var sandt, hvad der fortaltes. Sandeligen, ikke enhver Medviden, om hvad der er sandt betræffende Næstens Feil, er derfor uden Skyld, og just ved at blive gjort til Medvidende kan En let selv blive skyldig. Saaledes forøger Rygtet eller Den, som fortæller Næstens Feil, Syndernes Mangfoldighed. Det, at Menneskene ved Rygtet, ved Bysnak, vænnes til nysgjerrigt, letfærdigt, misundeligt, ondskabsfuldt maaskee, at blive vidende om Næstens Feil, det fordærver Menneskene. Det var vistnok ønskeligt, om Menneskene atter lærte at tie; men skal der snakkes, og altsaa snakkes nysgjerrigt og letfærdigt, saa lad det være om Fjas og Tant, – Næstens Feil er og burde være for alvorlig en Sag. Det, nysgjerrigt, letfærdigt, misundeligt at snakke derom, er derfor et Tegn paa Fordærvethed. Men Den, der ved at fortælle Næstens Feil, hjælper til at fordærve Menneskene: han forøger jo Syndernes Mangfoldighed.

Det er kun altfor vist, at desto værre ethvert Menneske har en stor Tilbøielighed til at see Næstens Feil, og maaskee endnu større til at ville fortælle. Om der ikke er Andet, ak, der er, for at bruge det mildeste Udtryk, en Art Nervesvaghed, som gjør Menneskene saa svage i denne Fristelse, i denne Pirring, at kunne fortælle noget Ondt om Næsten, at kunne et Øieblik skaffe sig lyttende Opmærksomhed ved Hjælp af en saa underholdende Fortælling. O, men hvad der saaledes allerede er fordærveligt nok som en Nervesvaghedens Lysten, der ikke kan tie, det er jo stundom i et Menneske en rædsom, djævelsk Lidenskab, udviklet efter den forfærdeligste Maalestok. Mon vel og nogen Røver, nogen Tyv, nogen Voldsmand, kort nogen Forbryder i dybeste Grund er saa fordærvet som et saadant Menneske, der har gjort sig det til sin Opgave, til sin foragtelige Næringsvei, efter den størst mulige Maalestok, høirøstet som intet Sandhedens Ord høres, vidt over hele Landet, som sjeldent noget Gavnligt naaer, indtrængende i hver en Vraa, som neppe Guds Ord trænger ind, at forkynde Næstens Feil, Næstens Svagheder, Næstens Synder, at paanøde

Enhver, selv den ubefæstede Ungdom, denne besmittende Kundskab – mon virkeligen nogen Forbryder i dybeste Grund er saa fordærvet, som et saadant Menneske, selv om det var saa, at det var sandt det Onde, han fortalte! Selv om det var saa; men det er da utænkeligt, at En med Evighedens Alvor kunde være streng i at paasee, at det ubetinget var sandt, hvad Ondt han fortalte, og saa kunde ville ofre sit Liv i denne – væmmelige Sandhedens Tjeneste: at fortælle Ondt. Vi bede i Herrens Bøn, at Gud ikke vil føre os i Fristelse; men skulde det skee, og skulde det skee, at jeg faldt i Fristelsen – barmhjertige Gud, dog een Naade, at min Synd og min Skyld maatte være en saadan, at Verden ret anseer den for afskyelig og oprørende. Det Forfærdeligste af Alt maa dog være, at andrage Skyld, himmelraabende Skyld, at andrage Skyld og atter Skyld og ny Skyld Dag ud og Dag ind – og slet ikke selv blive opmærksom derpaa, fordi hele Ens Omgivelse, fordi Tilværelsen selv havde forvandlet sig til et Sandsebedrag, der bestyrkede En i, at det var Ingenting, at det ikke blot ikke var Skyld, men næsten Fortjenstligt. O, der gives Forbrydelser, som Verden ikke kalder Forbrydelser, som den lønner og næsten ærer, – og dog, dog vilde jeg hellere, hvad Gud forbyde, men jeg vilde dog hellere ankomme i Evigheden med tre angrede Mord paa min Samvittighed, end som en udtjent Bagvasker med dette rædsomme, uoverskuelige Læs af Forbrydelse, der var dynget op Aar efter Aar, der kan have grebet om sig efter en næsten utænkelig Maalestok, lagt Mennesker i Graven, forbitret de inderligste Forhold, krænket de uskyldigst Medlidende, besmittet de Umyndige, vildledt, fordærvet baade Gamle og Unge, kort grebet om sig efter en Maalestok, som selv den meest levende Indbildningskraft ikke kan danne sig en Forestilling om – dette rædsomme Læs af Forbrydelse, som jeg dog aldrig havde faaet Tid til at begynde paa at angre, fordi Tiden jo skulde bruges til nye Forbrydelser, og fordi disse Forbrydelsers Utallighed havde skaffet mig Penge, Indflydelse, næsten Anseelse og fremfor Alt et lystigt Liv! Man gjør dog i Henseende til Ildspaaættelse Forskjel, om Den, der sætter Ild paa et Huus, veed, at det er beboet af Mange, eller at det er ubeboet: o, men ved Bagvaskelse ligesom at sætte Ild paa et heelt Samfund, det ansees end ikke for en Forbrydelse! Man spærrer dog af mod Pesten – men den Pest, som er værre end Østens, Bagvaskelsen, som fordærver Sjel og Sind, den aabner man alle Huse for, man betaler Penge for at blive smittet, man hilser Den som en Velkommen, der bringer Smitten!

Siig saa, om det ikke er sandt, at den Kjerlige ved at fortie Næstens Feil, skjuler Syndernes Mangfoldighed, naar Du betænker, hvorledes man ved at fortælle forøger den.

Ved formildende Forklaring skjuler den Kjerlige Syndernes Mangfoldighed.

Det er bestandigt Forklaringen, der gjør Noget til hvad det nu bliver. Kjendsgjærningen eller Kjendsgjærningerne ligge til Grund, men Forklaringen gjør Udslaget. Enhver Begivenhed, ethvert Ord, enhver Gjærning, kort Alt kan forklares paa mange Maader; som man usandt siger, at Klæderne gjøre Manden, saaledes kan man med Sandhed sige, at Forklaringen gjør Gjenstanden for Forklaringen til hvad den bliver. Der er betræffende et andet Menneskes Ord, Gjærning, Tænkemaade ingen saadan Vished, at jo det at antage egentligen betyder at vælge. Opfattelsen, Forklaringen er derfor, just fordi Forklaringens Forskjellighed er mulig, et Valg. Men er den et Valg, saa staaer det jo bestandigt i min Magt, hvis jeg er den Kjerlige, at vælge den mildeste Forklaring. Naar da denne mildere eller formildende Forklaring forklarer, hvad Andre letsindigt, overilet, strengt, haardhjertet, misundeligt, ondskafuldt, kort ukjerligt uden videre forklare som Skyld, naar den formildende Forklaring forklarer dette paa en anden Maade, saa tager den jo nu een Skyld nu en anden bort, og gjør saaledes Syndernes Mangfoldighed mindre, eller skjuler den. O, hvis Menneskene ret vilde forstaae, hvilken skjøn Brug de kunde gjøre af deres Indbildningskraft, deres Skarpsindighed, deres Opfindsomhed, deres Evne til at sætte sammen, ved at bruge den til om muligt at udfinde en formildende Forklaring: da skulde de mere og mere faae Smag paa een af de skjønneste Glæder i Livet, det skulde blive dem en lidenskabelig Lyst og Trang, der kunde bringe dem til at glemme alt Andet. See vi ikke dette i andre Forhold, hvorledes, for at nævne dette, Jægeren med hvert Aar bliver mere og mere lidenskabelig hengiven til Jagten. Vi prise ikke hans Valg, men derom tale vi jo heller ikke, vi tale kun om, hvorledes han med hvert Aar hengiver sig mere og mere lidenskabeligt til denne Beskæftigelse. Og hvorfor gjør han det? Fordi han med hvert Aar samler Erfaring, bliver mere og mere opfindsom, overvinder flere og flere Vanskeligheder, saa han, den gamle erfarne Jæger, nu veed Udvei, hvor ingen Anden veed, nu veed at spore Vildtet, hvor ingen Anden veed at spore det, nu har Mærker ude, som ingen Anden forstaaer at bruge, nu har udfundet en snildere Maade at sætte Snaren paa, saa det temmeligt sikkert lykkes ham altid at gjøre en god Jagt, selv naar det mislykkes for alle Andre. Vi ansee det for en byrdefuld, men dog i en anden Henseende ogsaa

en tilfredsstillende og fængslende Gjerning, at være Retfærdighedens Tjener, der opdager Skyld og Brøde. Vi forbauses ved en Saadans Kjendskab til det menneskelige Hjerte, til alle selv de spidsfindigste Udflugter og Paafund, hvorledes han kan huske fra Aar til Aar og det Allerubetydeligste blot for om muligt at sikkre sig et Spor, hvorledes han, naar han blot kaster sit Blik paa Omstændighederne, ligesom kan besværgede dem, saa de give Forklaring mod den Skyldige, hvorledes Intet er for ringe for hans Opmærksomhed, forsaavidt det kunde bidrage til at belyse hans Opfatning af Brøden; vi beundre det, naar det lykkes en saadan Øvrighedens Tjener, ved at holde ud med hvad han kalder en ret forhærdet og gjennemdreven Hykler, dog at fravryste ham Skinnet og gjøre Skylden aabenbar. O, skulde det ikke være lige saa tilfredsstillende, lige saa fængslende, ved ret at holde ud med hvad man kalder en sjelden nedrig Adfærd, at opdage, at det var noget ganske Andet, noget Velmeent! Lad den af Staten beskikkede Dommer, lad Retfærdighedens Tjener arbejde for at opdage Skyld og Brøde: vi Andre ere jo hverken kaldede til Dommer eller til Retfærdighedens Tjenere, men derimod af Gud kaldte til Kjerlighed, altsaa til ved Hjælp af en formildende Forklaring at skjule Syndernes Mangfoldighed. Tænk Dig en saadan Kjerlig, af Naturen udrustet med de herligste Evner, som enhver Dommer maatte misunde ham, men disse Evner blive alle anvendte med en Iver og en Anstrengelse, som en Dommer skulde have Ære af, i Kjerlighedens Tjeneste for at øve sig i den Kunst, og for at udøve den Kunst, den Fortolkningskunst, der ved Hjælp af formildende Forklaring skjuler Syndernes Mangfoldighed. Tænk Dig hans rige, hans i ædlest Forstand velsignede Erfaring, hvorledes han har Kjendskab til det menneskelige Hjerte, hvor mange mærkelige og derhos saa rørende Tilfælde han veed Beskeed om, i hvilke det dog, hvor forviklet Sagen end syntes, var lykkedes ham at opdage det Gode eller dog det Bedre, fordi han længe, længe havde holdt sin Dom svævende, indtil, ganske rigtigt, en lille Omstændighed kom for Dagen, der hjalp ham paa Sporet; hvorledes han ved hurtigt og kjækt at kaste hele sin Opmærksomhed hen paa en ganske anden Opfattelse af Sagen, havde havt Held til at opdage, hvad han søgte; hvorledes han ved ret at fordybe sig i et Menneskes Livs-Forhold, ved at skaffe sig de nøiagtigste Oplysninger om hans Vilkaar, endelig seirede med sin Forklaring. Altsaa »han kom paa Sporet«, »han havde Held til at finde hvad han søgte«, »han seirede med sin Forklaring« – ak, er det ikke besynderligt, naar disse Ord læses uden Forbindelse, saa vil næsten ethvert Menneske uvilkaarligt komme til at tænke paa, at Talen er om at opdage en Forbrydelse: saa langt

nærmere ligger det os Alle at tænke paa at opdage det Onde end paa at opdage det Gode. See, Staten beskikker Dommere og Retfærdighedens Tjenere til at opdage og straffe det Onde; forøvrigt forener man sig om, hvad der jo er priseligt, at lindre Armod, at opdrage forældreløse Børn, at frelse Faldne: men til dette skjønne Foretagende, ved Hjælp af den formildende Forklaring at faae, om det var nok saa lidt, dog lidt Magt med Syndernes Mangfoldighed – dertil har endnu ingen Forening dannet sig.

Dog hvorledes den Kjerlige ved formildende Forklaring skjuler Syndernes Mangfoldighed, ville vi nu her ikke videre udføre, da vi i tvende foregaaende Overveielser have betænkt, at Kjerlighed troer Alt og Kjerlighed haaber Alt. Men kjerligt at troe Alt og kjerligt at haabe Alt, det er de tvende Hoved-Hjælpemidler, som Kjerligheden, denne milde Fortolker, bruger til den formildende Forklaring, der skjuler Syndernes Mangfoldighed.

Ved Tilgivelse skjuler Kjerlighed Syndernes Mangfoldighed.

Fortielsen tager egentligen Intet bort af den vitterlige Syndernes Mangfoldighed; den formildende Forklaring fravrister Mangfoldigheden Noget ved nemlig at vise, at Det og Det dog ikke var Synd; Tilgivelsen borttager, hvad der dog ikke kan negtes at være Synd. Saaledes strider Kjerligheden paa enhver Maade for at skjule Syndernes Mangfoldighed, men Tilgivelsen er den mærkeligste Maade.

Vi mindede i det Foregaaende om det Udtryk »Skabningens Mangfoldighed«, lad os endnu engang benytte det til Oplysning. Naar vi da sige, at Forskeren *opdager* Mangfoldigheden, medens den Ukyndige, som rigtignok ogsaa taler om Skabningens Mangfoldighed, i Sammenligning med ham veed meget lidt: saa veed altsaa den Uvidende ikke, at Det og Det er til, men derfor er det ligefuldt til; det er ved hans Uvidenhed ikke borttaget af Naturen, men det er i hans Uvidenhed ikke til for ham. Anderledes med Tilgivelsens Forhold til Syndens Mangfoldighed; Tilgivelsen tager den tilgivne Synd bort.

Dette er en vidunderlig Tanke, derfor ogsaa Troens Tanke. Thi Tro forholder sig altid til Det, som ikke sees. Jeg *troer*, at det Synlige er blevet til af Det, som ikke sees. Jeg seer Verden, men det Usynlige seer jeg ikke, det troer jeg. Men saaledes er der ogsaa i »Tilgivelse – og Synd« et Forhold af Troen, hvilket man dog sjeldnere er opmærksom paa. Hvad er nemlig her det Usynlige? Det Usynlige er, at Tilgivelsen tager Det bort, som dog er til, det Usynlige er, at Det, som sees, dog ikke sees, thi naar det sees, er det jo aabenbart usynligt, at det ikke sees. Den Kjerlige seer den Synd han tilgiver, men han troer, at Tilgivelsen tager den bort. Dette kan

nemlig ikke sees, da jo Synden kan sees; og paa den anden | Side, dersom Synden ikke var til at see, kunde den jo heller ikke tilgives. Som man da ved Troen *troer* det *Usynlige til* det Synlige, saaledes *troer* den Kjerlige ved Tilgivelsen det Synlige **bort**. Men begge Dele er Tro. Salig den Troende, han troer, hvad han ikke kan see, salig den Kjerlige, han troer Det bort, som han dog kan see.

O, men hvo kan troe dette? Det kan den Kjerlige. Men hvorfor mon Tilgivelse er saa sjelden? Mon ikke fordi Troen paa Tilgivelsens Magt er saa liden og saa sjelden? Selv et bedre Menneske, der ingenlunde er tilbøielig til at bære Nid eller Nag og langt fra uforsonlig, hører man ikke sjeldent sige: »jeg skulde gjerne tilgive ham, men jeg seer ikke, hvad det kan hjælpe.« O, det sees heller ikke. Dog, dersom Du selv nogensinde har trængt til Tilgivelse, saa veed Du, hvad Tilgivelse formaaer: hvorfor vil Du da tale saa uerfarent eller saa ukjerligt om Tilgivelsen! Thi der er egentligen noget Ukjerligt i at sige: jeg seer ikke hvad min Tilgivelse kan hjælpe ham. Vi sige det ikke, som skulde et Menneske blive sig selv vigtig ved at have det i sin Magt at kunne tilgive et andet Menneske, o, langt fra, dette er jo ogsaa Ukjerlighed. Sandeligen, der gives en Maade at tilgive paa, som kjendeligt iøinefaldende forøger Skylden istedenfor at formindske den. Kun Kjerlighed har – ja det synes saa spøgende, men lad os kun sige saaledes, kun Kjerlighed har Behændighed nok til ved sin Tilgivelse at tage Synden bort. Naar jeg tynger paa Tilgivelsen (det være, at jeg er treven til at tilgive eller gjør mig selv vigtig ved at kunne tilgive), saa skeer der intet Mirakel. Men naar Kjerlighed tilgiver, saa skeer Troens Mirakel (og ethvert Mirakel er da Troens, hvad Under da, at med Troen ogsaa Miraklerne ere afskaffede): at Det, som sees, dog ved at være tilgivet ikke sees.

Det er udslettet, det er tilgivet og glemt, eller som Skriften siger om hvad Gud tilgiver, det er skjult bag hans Ryg. Men Det, der er glemt, er man jo ikke uvidende om, thi man er uvidende om Det man ikke veed og aldrig har vidst, | men Det man har glemt har man vidst. At glemme i denne høieste Forstand er derfor det Modsatte ikke af at erindre, men af at haabe, thi at haabe er tænkende at give Tilvær, at glemme er tænkende at tage Tilvær fra Det, som dog er til, at udslette det. Skriften lærer, at Tro forholder sig til det Usynlige, men den siger tillige, at Troen er en Bestandighed i Det, som haabes; heri ligger jo, at Det, som haabes, er ligesom det Usynlige, Det, som ikke er til, som derimod Haabet tænkende giver Tilværelse. At glemme, naar Gud gjør det i Forhold til Synden, er det modsatte af at skabe; thi at skabe er at frembringe af Intet, at glemme er at

tage tilbage i Intet. Hvad der er skjult for mine Øine, det har jeg aldrig seet; men hvad der er skjult bag min Ryg, det har jeg seet. Og netop saaledes tilgiver den Kjerlige: han tilgiver, han glemmer, han udsletter Synden, kjerligt vender han sig til Den, han tilgiver; men naar han vender sig mod ham, kan han jo ikke see, hvad der ligger bag ved hans Ryg. At det er umuligt at see, hvad der ligger bag ved Ens Ryg, det er let at forstaae, samt at derfor dette Udtryk ret er opfundet af Kjerlighed; men derimod er det maaskee saa vanskeligt, at vorde den Kjerlige, der ved Hjælp af Tilgivelsen lægger den Andens Skyld bag ved sin Ryg. Det falder i Almindelighed Menneskene saa let, at lægge en Skyld, om det saa var et Mord, paa et andet Menneskes Samvittighed; men ved Hjælp af Tilgivelsen at lægge hans Skyld bag ved sin Ryg: det falder vanskeligt. Dog ikke for den Kjerlige, thi han skjuler Syndernes Mangfoldighed.

Siig ikke, »Syndens Mangfoldighed bliver dog virkeligen lige stor, enten Synden tilgives eller ikke, da Tilgivelsen hverken gjør fra eller til«; svar hellere paa det Spørgsmaal: om Den, der ukjerligt negter Tilgivelse, om han ikke forøger Syndens Mangfoldighed – ikke blot derved, at denne hans Uforsonlighed bliver een Synd mere; thi dette er jo dog saaledes, og burde forsaavidt bringes i Anslag. Dog dette ville vi nu ikke fremhæve. Men er der ikke et hemmeligt Forhold mellem Synd og Tilgivelse? Naar en Synd ikke er tilgivet, saa fordrer den | Straf, den raaber til Menneskene eller Gud om Straf; men naar en Synd raaber om Straf, da seer den ganske anderledes ud, langt større, end naar den samme Synd er tilgivet. Er dette blot en Øienforblindelse? Nei, det er virkeligen saa. Det er jo, for at benytte et ufuldkomnere Billede, heller ingen Øienforblindelse, at det Saar, der saae saa forfærdeligt ud, at det samme Saar i næste Øieblik, naar Lægen har vadsket og behandlet det, seer langt mindre forfærdende ud, medens det dog er det samme Saar. Hvad gjør altsaa Den, som negter Tilgivelsen, han forøger Synden, han gjør, at den synes større. Og dernæst, Tilgivelse tager Livet fra Synden, men det, at negte Tilgivelse, giver Synden Næring. Selv derfor om ingen ny Synd kom til, dersom dog den ene og samme Synd vedbliver, saa forøges Syndernes Mangfoldighed. Naar en Synd vedbliver, saa kommer der egentligen en ny Synd til, thi Synd voxer ved Synd; det, at en Synd vedbliver, er en ny Synd. Og denne nye Synd kunde Du have forhindret ved kjerligt tilgivende at borttage den gamle Synd, som den Kjerlige gjør det, der skjuler Syndernes Mangfoldighed.

Kjerlighed skjuler Syndernes Mangfoldighed; thi Kjerlighed forhindrer Synden i at blive til, qvæler den i Fødselen.

Selv om man i Forhold til eet eller andet Foretagende, et Værk, man vil udføre, har Alt i Beredskab: der maa dog ventes paa Eet, paa Anledningen. Saaledes ogsaa med Synden; naar den er i et Menneske, den venter dog paa Anledningen.

Anledningen kan være det meget Forskjellige. Skriften siger, at Synden af Budet eller Forbudet tager Anledning. Just det, at Noget bydes eller forbydes, bliver saa Anledningen; ikke som frembragte Anledningen Synden, thi Anledningen frembringer aldrig Noget. Anledningen er som en Mellemand, en Mægler blot behjælpelig ved Omsætningen, foranlediger blot, at Det kommer istand, som i en anden Betydning allerede var til, som Mulighed nemlig. Budet, Forbudet frister, netop fordi det vil tvinge det Onde, og nu tager Synden Anledningen, den *tager* den, thi Forbudet *er* Anledningen. Saaledes er Anledningen ligesom et Intet, et hurtigt Noget, der gaaer mellem Synden og Forbudet, og dog i en vis Forstand tilhører begge, medens den i en anden Forstand er som var den ikke til, uagtet dog igjen Intet, som virkeligen er blevet til, er blevet det uden en Anledning.

Budet, Forbudet er Anledningen. I en endnu sørgeligere Forstand er Synden i Andre Anledningen, som foranlediger Synden i Den, der kommer i Berøring med dem. O, hvor ofte har et ubetænksomt, et letsindigt henkastet Ord været nok for at give Synden Anledning! Hvor ofte har et letfærdigt Blik foranlediget, at Syndens Mangfoldighed blev større! End sige da, naar et Menneske lever i en daglig Omgivelse, hvor han kun seer og hører Synd og Ugudelighed: hvilken riig Anledning for Synden i ham, hvilken let Omsætning mellem dette, at give Anledning og at tage Anledning! Naar Synden i et Menneske er omgivet af Synd, da er den som i sit Element. Næret ved Anledningens Idelighed trives og voxer den (hvis man ellers kan tale om at trives i Forhold til det Onde); den bliver mere og mere ondartet; den vinder mere og mere Skikkelse (hvis man i Forhold til det Onde kan tale om at vinde Skikkelse, da det Onde er Løgn og Bedrag, saaledes uden Skikkelse); den fastner sig mere og mere, om end dens Liv er svævende over Afgrunden, altsaa uden Fodfæste.

Dog Alt, hvad der er Anledningen, det bidrager, forsaavidt som Anledningen til at synde deraf tages, til at forøge Syndernes Mangfoldighed.

Men der er een Omgivelse, som ubetinget ikke giver og ikke er Anledning for Synden: det er Kjerlighed. Naar Synden i et Menneske er omgivet af Kjerlighed, da er den udenfor sit Element, den er som en beleiret By, hvilken enhver Forbindelse med Sine er afskaaren, den er som et

Menneske, der har været forfalden til Drik, sat paa den knappe Levemaade, naar han gaaer fra Kræfterne, forgjeves ventende en Anledning til at ophidse sig ved Beruselse. Vel sandt, det er muligt (thi hvad kan ikke et fordærvet Menneske forvende sig selv til Fordærvelse), at Synden kan tage Anledning af Kjerligheden, kan forbittres | paa den, rase mod den. Dog kan Synden ikke i Længden holde ud med Kjerligheden; saadanne Optrin ere derfor som oftest kun i Begyndelsen, ligesom naar Drankeren just i de første Dage, førend altsaa Lægebehandlingen har faaet behørig Tid til at gjøre sin Indflydelse gjældende, har Svækkethedens Kraft til ret at rase. Og dernæst, om der ogsaa var et saadant Menneske, som selv Kjerlighed – maatte opgive, nei det gjør Kjerlighed aldrig, men som uafbrudt af Kjerligheden tog Anledning til at synde: fordi der er en Uforbederlig, deraf følger jo ikke, at der ikke er Mange, som helbredes. Saa bliver det lige fuldt sandt, at Kjerlighed skjuler Syndernes Mangfoldighed.

O, Øvrigheden maa ofte udtænke meget sindrige Midler for at holde en Forbryder fangen, og Lægen ofte anvende stor Opfindsomhed for at udgrunde Tvangsmidler til at tvinge en Afsindig: i Forhold til Synd er dog ingen Omgivelse saa tvingende, men tillige ingen tvingende Omgivelse saa frelsende, som Kjerlighed. Hvor ofte blev ikke den Vrede, som ulmede i det Indre, blot ventende paa en Anledning, hvor ofte blev den qvalt, fordi Kjerligheden ingen Anledning gav! Hvor ofte omkom ikke den onde Lyst, som i Nysgjerrighedens vellystige Angst sad paa Udkig, speidende efter en Anledning, hvor ofte omkom den i Fødselen, fordi Kjerligheden slet ingen Anledning gav, og kjerligt vaagede over, at der slet ingen Anledning blev given! Hvor ofte stillede den ikke af denne Harme i Sjelen, der var saa forvisset om og saa forberedt, ja saa opsat paa at skulle finde ny og ny Anledning til at harmes paa Verden, paa Menneskene, paa Gud, paa Alt, hvor ofte stillede den ikke af i en mildere Stemning, fordi Kjerligheden slet ingen Anledning gav til at harmes! Hvor ofte fortog det sig igjen dette indbildske og trodsige Sind, der meente sig forurettet og miskjendt, og deraf tog Anledning til at blive end mere indbildsk, medens det blot begjerede ny Anledning for at bevise, at det havde Ret – hvor ofte fortog det sig igjen, fordi Kjerligheden, saa lindrende, saa mildt fordelende slet ingen Anledning gav for den syge Indbildskhed! Hvor ofte gik det ikke tilbage i sig | selv igjen hvad der var paatænkt, hvis det blot kunde lykkes at finde en Anledning til en Undskyldning derfor, hvor ofte gik det tilbage, fordi Kjerligheden slet ingen Anledning gav til at finde Undskyldning – for det Onde! O, hvor mange Forbrydelser ere ikke blevne afværgede,

hvor mange onde Forsætter tilintetgjorte, hvor mange fortvivlede Beslutninger bragte i Glemsel, hvor mange syndige Tanker standsede paa Veien til at blive Gjerning, hvor mange ubesindige Ord endnu itide undertrykte, fordi Kjerligheden ikke gav Anledningen!

Vee det Menneske, ved hvem Forargelsen kommer; salig den Kjerlige, som ved at negte Anledningen skjuler Syndernes Mangfoldighed!